

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

А. С. Кобченко,
аспірант, Класичний приватний університет

У статті автор проводить аналіз рівня бюджетного фінансування загальної середньої освіти України, причини зменшення бюджетних витрат на потреби загальної середньої освіти.

The author conducts the analysis of level of the budgetary financing of universal middle education of Ukraine, reason of diminishing of budgetary charges, on the necessities of universal middle education in the article.

ВСТУП

Реформування освітньої галузі в Україні зумовило необхідність модернізації системи державного управління освітою, в тому числі й загальною середньою, спрямування її діяльності на забезпечення й всебічне поліпшення якості освіти, впровадження технологій систематичного оцінювання та прогнозування розвитку системи освіти, тобто системи моніторингу якості освіти та освітніх послуг, та формування ефективних механізмів державно-громадського управління якістю освіти. Проте поки що не створені необхідні механізми, технології та процедури, що давали б змогу реалізувати завдання, проголошені державною освітньою політикою. Причиною цього є відсутність необхідних теоретико-методологічних напрацювань, адаптованих до сфери загальної середньої освіти (ЗСО), технологій оцінювання якості освіти та її складових, належного бюджетного фінансування. Втрати Україною позицій на світовій арені за рівнем розвитку людських ресурсів і за окремими соціально-економічними показниками розвитку освіти зумовлені, на нашу думку, відсутністю цілісної, науково обґрунтованої програми розвитку на перспективу.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Здійснити аналіз рівня бюджетного фінансування загальної середньої освіти України.

РЕЗУЛЬТАТИ

На якість функціонування системи ЗСО на різних рівнях у будь-якій державі впливає багато чинників,

причому вплив деяких з них важко, а то й взагалі неможливо, оцінити. Проте такі фактори, як рівень економічного розвитку країни, стабільність політичного та економічного життя країни, престижність здобуття освіти, зацікавленість держави в одержанні висококваліфікованих фахівців (затребуваність кадрів) ми відносимо до ключових, що визначають зміст державної освітньої політики та способи її реалізації [3].

Більшість міжнародних і національних експертів в галузі якості освіти переконані в тому, що загальний рівень економічного розвитку держави є підґрунтям, вихідним пунктом, на який треба спиратися при розгляді питань про реалізацію державних гарантій щодо створення умов для здобуття всіма громадянами високоякісної освіти або формулювання висновків за результатами проведення порівняльних моніторингових досліджень у сфері ЗСО. Інакше кажучи, відносно цього показника аналізуються всі інші.

З огляду на це величину бюджетних відррахувань на потреби цих освітніх систем будемо розглядати як основу для практичної реалізації: — доступності ЗСО (розширення мережі ЗНЗ і недопущення зменшення їх кількості, насамперед, у сільській місцевості через закриття малокомплектних шкіл, скорочення кількості платних освітніх послуг тощо);

— якості ЗСО (оновлення матеріально-технічної бази ЗНЗ, методик і освітніх технологій; удосконалення системи підготовки і перепідготовки педагогічних кадрів; розгортання програм соціальної підтримки вчителів і учнів у школах,

збільшення позашкільних установ для розвитку творчих здібностей і обдарувань дітей і підлітків; організація систематичного моніторингового супроводу, спрямованого на оцінювання якості та результативності ЗСО та багато інших напрямів діяльності).

Статистичні дані Державного Комітету статистики України щодо абсолютних значень величини ВВП свідчать про його зростання з року в рік. Проте інфляція суттєво зменшувала величину реального ВВП та інших бюджетних витрат на соціальну сферу. Це призвело до катастрофічного знецінення виділених коштів, зростання заборгованостей по виплаті зарплати педагогам та інших платіжів.

За підрахунками, проведеними співробітниками Європейського банку реконструкції та розвитку, з початку 90-х років в Україні, а також в усіх країнах колишнього соціалістичного табору, почалося швидке падіння величини реального ВВП [4].

Знаходження економіки України протягом останнього десятиліття у стані кризи обумовило й зміни у перерозподілі коштів державного бюджету між окремими напрямками, що проявилось у недостатньому рівні бюджетного фінансування ЗСО в ці роки. За даними статистичних щорічників України, абсолютні значення видатків на потреби ЗСО зростали з року в рік, причому темпи їх щорічного приросту перевищували 10 %. Проте тривале падіння ВВП призвело до того, за даними Держкомстату України, протягом 1990—2007 років на ЗСО у середньому виділялось 4,7 % ВВП, а на потреби ЗНЗ лише 2,2 % ВВП з незначним відхиленням від цього значення у різні роки.

Не менш важливу роль в оцінці достатності обсягів фінансування ЗСО відіграє досконалість принципів розподілу і використання виділених на функціонування галузі коштів, сформованість механізму інвестувань в освіту тощо. У державних документах урядового рівня, неодноразово наголошувалося на необхідності розробки нових механізмів фінансування освіти, запровадження багатоваріантних схем інвестувань в освітню галузь [2]. У Посланні Президента України до Верховної Ради України, зокрема, зазначалась необхідність запровадження з 2007 р. дій щодо реформування бюджетного фінансування системи освіти. На жаль, ці завдання поки що залишаються невіршеними.

Таким чином, зменшення бюджетних витрат на потреби ЗСО є цілком закономірним і логічним наслідком скорочення обсягів промислового виробництва і надходжень до державного бюджету. Ми припускаємо, що тривала недостача дер-

жавних коштів та відсутність ефективного механізму їх розподілу порушує збалансованість впливу на ЗСО органів державного управління освітою, знижує якість ресурсного забезпечення ЗСО, рівень соціального захисту всіх учасників освітнього процесу та освіченості випускників ЗНЗ. Проведений порівняльний аналіз рівня економічного розвитку України та величини бюджетних витрат на потреби ЗСО дає можливість висловити припущення, що неприпустимо низьке фінансування ЗСО за остаточною причиною є порушення або неможливістю реалізації таких пріоритетних напрямів державної освітньої політики, як забезпечення доступності освіти та поліпшення її якості. Це проявляється, зокрема, у:

— неможливості для більшості громадян забезпечити якісне навчання своїх дітей та оплати освітніх послуг, що надаються закладами освіти через "вкрай низький рівень загальних доходів населення [5];

— зростанні бездоглядності дітей і підлітків, незаконному вико-

ристанні дорослими дитячої праці [1].

Така ситуація призводить до обмеження доступу дітей з малозабезпечених родин і сільської місцевості до освіти (або до випадіння їх з освітнього простору), зниження їх загального освітнього рівня та порушує принцип наступності в освіті.

ВИСНОВКИ

Рівень фінансування освіти визначає ступінь впровадження основних напрямів освітньої державної політики та відповідним чином впливає на соціальну ефективність державного управління ЗСО в аспектах забезпечення фінансової та фізичної доступності дошкільної та ЗСО, а також поліпшення якості цих рівнів освіти щодо ресурсного і кадрового забезпечення.

Найявний механізм державного розподілу коштів і матеріальних ресурсів в системі ЗСО виявився неадекватним. Як наслідок, це призвело до погіршення стану матеріально-технічного, методичного оснащення та посилення розмежування сільських і міських ЗНЗ за рівнем їх ресурсно-

го і кадрового забезпечення.

Література:

1. Волинець Л. Деякі аспекти праці дітей в Україні // Нац. безпека і оборона. — 2002. — № 4. — С. 61 — 62.

2. Державна Національна програма "Освіта" (Україна XXI століття). — К.: Райдуга, 1994. — 62 с.

3. Лукіна Т.О. Державна політика забезпечення якості загальної середньої освіти // Економіка України. — 2004. — № 6. — С. 64 — 71.

4. Образование для всех? Региональный мониторинговый доклад № 5 проекта MONEE / Международный центр развития ребенка ЮНИСЕФ. — Atar SA, Швейцария, 1998. — 145 с.

5. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004 — 2015 роки) "Шляхом європейської інтеграції" / Авт. кол.: А.С. Гальчинський, В.М. Геєць та ін.; Нац. ін-т стратег. дослідж., Ін-т економ. прогнозування НАН України, М-во економіки та з питань європейської інтегр. України. — К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. — 416 с.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ РАДА ПО ВИВЧЕННЮ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР «ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ УААН»

Міжнародна наукова конференція

«МАКРОЕКОНОМІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ ІННОВАТИВНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ»

23—24 жовтня 2008 року, м. Київ.

Мета конференції: обмін науковою інформацією та узагальнення результатів наукових досліджень з теоретичних, методологічних, нормативно-методичних проблем регулювання інвестиційних процесів та впровадження стратегії інновативно-інноваційного розвитку в Україні.

Тематичні напрями роботи конференції:

1. Теоретико-методологічні основи дослідження структури інвестицій в секторах національної економіки.
2. Теоретико-методологічні засади державної інноваційної політики.
3. Регулювання розвитку інноваційного потенціалу в економіці.
4. Склад і рівень обмежень інвестиційного розвитку в сучасному середовищі.
5. Формування та реалізація інновативно-інноваційного потенціалу у високотехнологічних галузях промисловості.
6. Регіональна стратегія інноваційного розвитку України.
7. Інновативно-інноваційний розвиток у вимірах безпеки.

Робочі мови конференції: українська, російська, англійська

Адреса оргкомітету:

01032, м. Київ, бульвар Т. Шевченка, 60,

РВПС України НАН України, відділ інвестиційної політики та розвитку місцевого самоврядування.

Тел. для довідок/факс: (044) 486 91 23

E-mail: Daciy@rvps.kiev.ua

Відповідальний: Драган Іван Олександрович.